

Sólista

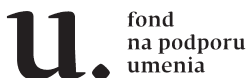
Jaroslav Klus

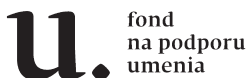
VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV

Copyright © 2020 Jaroslav Klus
Cover design © 2020 Ľubica Končeková
Cover illustration © 2020 Miroslav Ďurica
Slovak edition © 2020 Vydavateľstvo Spolku slovenských spisovateľov,
spol. s r. o., Bratislava
e-mail: vsss.s.r.o@gmail.com
<http://www.vsss.sk>

Nápisanie románu podporil z verejných zdrojov
formou štipendia Fond na podporu umenia

Vydanie knihy finančne podporil
Fond na podporu umenia

VYDAVATEĽSTVO
SPOLKU SLOVENSKÝCH SPISOVATEĽOV,
spol. s r. o.

Jaroslav Klus: Sólista
Zodpovedná redaktorka Zuzana Huďová
Sadzbu a obálku s použitím výtvarného návrhu Miroslava Ďuricu
graficky spracovala Ľubica Končeková
Tlač P + M, s. r. o., Turany
Prvé vydanie
Vytlačené na Slovensku

ISBN 978-80-8202-133-5

Sólista

Jaroslav Klus

Venované môjmu otcovi

1. kapitola

Vôňa dažďa. Chladivý dotyk trávy. V prípade oblačnosti obloha ako od Johna Constabla, anglického maliara z obdobia romantizmu. Nevedel som, čo romantizmus znamená, ale pochmúrny výraz jeho oblohy mi utkvel v pamäti, keď som si v knižnici prezeral krásnu encyklopédiu o dejinách výtvarného umenia. Navyše som sa dočítal, že John Constable bol synom mlynára. Tak to boli moje vnemy z Dejovky v prípade daždivého počasia. Dejovka je kopec neďaleko Čadce, na vrchole ktorého bývala moja stará mama. K starej mame ma rodičia dávali na prvý mesiac prázdnin. Po daždi, ktorý spravidla po dvoch týždňoch ustal, sa objavili aj slnečné dni. Vtedy sme sušili seno. Aj ja som bol účastníkom tejto letnej aktivity. Chodil som s babkou seno obracať. Pri pokosení padlo na jednu stranu a my sme ho potom, po pár dňoch, museli prehodiť, aby vyschlo z oboch strán. Okrem sena som musel plieť zeleninu, nosiť drevo na kúrenie, vodu do kuchyne, kŕmiť hydinu a domáce zvieratá, nosiť smrekové konáre z lesa, zbierať čučoriedky... Stará mama mi vždy našla nejakú robotu. Občas sa však stalo, že som mal pár hodín voľno. Vtedy som sa odobral na pôjd, kde som čítal knihu *Dejiny filozofie*. Bola to otcova kniha, ktorá pripomínala jeho študentské časy, a on ju nechal na Dejovke. Stará matka nečítala, nevedela čítať. Ja som však čítal vášnivo. Knihu *Dejiny filozofie* som vôbec nerozumel a to ma na nej lákalo. Hovoril som si, že keby som prečítal

takú knihu, bol by som múdry ako môj otec. Slová som si viac-menej len obzeral. Sokrates, Platón, Friedrich Nietzsche, Arthur Schopenhauer a mnoho iných boli mená filozofov, ktorí boli v knihe spomenutí. Pochopiť však obsah textu, ktorý bol pri nich napísaný, bolo nad moje sily. A tak som si knižku len ťažkal, obzeral, otváral ju na hocijakej strane; bola veľmi objemná, mala okolo osemsto strán. Avšak čo-to som z nej dokázal vydedukovať. Napríklad to, že Karol Marx, Friedrich Engels a Vladimír Iljič Lenin museli byť najmúdrejší, pretože im v knihe bolo venovaných šesťsto strán, kým takmer trom tisícročiam muselo stačiť úbohých dvesto strán. Pýtal som sa aj otca na spomínaných troch filozofov. Povedal mi, že to nie je kniha pre mňa. Aj tak mi disproporcيا dejín nešla do hlavy. Stále som nad ňou vyhutoval. Dejiny pred Leninom sa mi zdali zaujímavejšie. Marxisticko-leninské obdobie charakterizovali slová nadhodnota a vykorisťovanie. Najčastejšie sa v ich textoch spomínali. Asi to naozaj nie je kniha pre mňa. Patrila však k môjmu letu na Dejovke. Musel som sa pri čítaní skrývať. Podľa starej matky bolo čítanie mrhaním času. Vždy, keď ma videla nad knihou, dala mi nejakú extra robotu. Na chalupe je totiž vždy robota. Nikdy sa nedá povedať hotovo. Keď už nič iné, musel som rúbať nanosené smrekové konáre, ktoré sme každý deň pár hodín zbierali v lese vedľa plotu. Starej mame sa kúrenie hrubým drevom zdalo plytvaním paliva. Celé leto sa kúrilo a varilo na konároch z lesa.

Po dvoch týždňoch pobytu u starej mamy som mal pocit, že som nemý. Bol som tam totiž sám. Sestru dali rodičia na prázdniny k tete, ktorá sa jej rada ujala. Sestra bola poslušnejšia a ku každému príbuznému mala dve-re otvorené. Ja som bol nezbedný a v júli ma na prázdniny zobrala iba stará mama. Bola to trojgeneračná nemohra. Stará mama iba robila. Vôbec nerozprávala. Aby som jej nekrivdil, rozprávala sa s domácimi zvieratami, keď ich krmila. So mnou sa nemala o čom. Na víkend pri-

šiel otec a ten so mnou toho tiež veľa nenarozprával. Tak sme si tam vedno mlčali tri generácie. Svoje ticho som osamote prerušoval tým, že som sa rozprával sám so sebou. Kládol som si rôzne otázky a potom som na ne s rozvahou odpovedal.

„Prečo je tráva zelená?“ položil som si naoko jednoduchú otázku.

„Lebo v nej prebieha fotosyntéza,“ odpovedal som si po krátkej úvahe. Spomenul som si na učivo zo školy. Po dlhej dobe som počul svoj hlas.

„Prečo je ráno rosa?“ pokračoval som vo svojom prírodnom rozhovore so sebou samým.

„Lebo sa nad stebkami trávy zráža vlhkosť vzduchu.“

„Prečo sa zráža akurát vo výške stebiel trávy?“

„Možno sa zráža aj vyššie, ale na trávu spadne ako taký minidážď.“

„Prečo, keď je rosa, nasleduje pekný slnečný deň?“

„Netuším,“ dal som si ťažkú otázku. „Asi to nejakو bude súvisieť s tlakom vzduchu.“

„Ako?“

„Naozaj neviem.“ Nevedel som odpovedať nič vedecké. Musel som danú skutočnosť prijať ako fakt. Keď som sa so sebou porozprával, začal som si spievať. Spieval som piesne od Hany Hegerovej. Mama mala takmer všetky platne od nej a dookola si ich na našom gramofóne púšťala. Mnohé texty mi uviazli v pamäti. Najradšej som mal pieseň Rozvod. Spievalo sa v nej o tom, ako žena, ktorá sa rozvádza, drží v dlaniach mráz a svet zostal stáť. V ranných hodinách nemôže spať. Jediné slovíčko rozdelilo dvoch manželov. Vznikla medzi nimi z ticha hrádza. Za všetko môže muž, ktorý sa rozhodol ako pravý chlap a povedal slovo rozvod, lebo nechce ísť ďalej podľa starých máp. Všetko prišlo náhle ako malá smrť a už v manželskom páre neostalo nič spoločné, len jediné slovíčko, rozvod. Potom speváčka kladie otázku, čo bude ďalej, a že muž bude spať sám, čas dal, čas vzal. Neskôr

spomína dotyky, ktoré sú nežné ako sneh. Súd vraj súdi zločiny, prečo majú rozvádzajúci sa manželia k nemu ísť, tam vzdať sa rodiny a zachovať pokoj. Koho bude stôl, koho bude skriňa? Muž vraj chcel polovičku a žena chcela menej. Žena zrazu nechce nič. Chce len vedieť, ako povedať deťom ten divný sen a čo bude ďalej? A muž mlčky stál a aj on sa bál povedať slovo rozvod. Potom znie hudba ako od Led Zeppelin, čo ma pri šansoniérke prekvapilo. Anglickú kapelu Led Zeppelin som poznal z fonotéky v knižnici. Zaujal ma názov, nuž som si ju dal pustiť. Páčila sa mi jej dynamika.

„Co bude dál? Co bude dál?“ vyspevoval som po česky. Moja čeština bola smiešna, ale mne to neprekážalo. Pri speve som cítil zvláštnu úľavu. Bol som sám. Stará mama išla k susedke. K susedke? Žila na samote a ísť k susedke znamenalo ísť celkom ďaleko. Išla do domu, ktorý bolo vidieť z okna na pôjde. Vyzeral ako maličká škatuľka. Bol pomerne vzdialený. Vedel som, že budem najmenej dve hodiny sám. Mohol som teda nerušene vyspevovať, bez toho, aby ma niekto počul a za moju češtinu vysmial. Občas sa za domom objavil nejaký turista, ale to bolo naozaj len zriedka.

Taký bol môj prázdninový júl. Dejovka, rozhovory samého so sebou, piesne Hany Hegerovej, stará mama, manuálna práca, *Dejiny filozofie*, príroda, otec, výhľad do doliny, letný dážď, hmla...

August bol iný. Konečne ma zobrala na prázdniny mama sestra z Oščadnice. Oščadnický kermaš, to bola sláva. Kolotoče, strelnice, stánky s rôznymi cukrovinkami, remeselníckymi výrobkami a inými predmetmi. No hlavne sa u starého otca v Oščadnici stretla takmer celá mama rodina a bolo veselo. Prišiel aj Fero s rodinou z Liberca. Išli sme všetci na omšu, potom na kalváriu. Doma sme do kostola nechodili. Otec bol ateista a tak nás k chodeniu do kostola nemal kto primäť. V Oščadnici som do kostola chodil každú nedeľu. Celkom som sa na omše te-

šil. Farár zaujímavo rozprával. Utkvelo mi v pamäti, ako hovoril o Remekovi, prvom československom kozmonautovi, ktorý bol vo vesmíre a údajne nijakého Boha nevidel.

„Akoby si človek vo svojej malosti neuvedomil, že vidieť nášho Pána je nemysliteľné. Ako sa človek vo svojej pýche môže domnievať, že keď si zostrojí raketu, tak sa mu odomknú všetky tajomstvá života? Pýcha hovorí z nášho kozmonauta, preto sa neradno domnievať, že stačí vyletieť trochu vyššie ako lietadlo a už sme Bohu rovní. Nám ostáva jediné, modliť sa a dúfať, že po našej pozemskej púti budeme vzatí na milosť...“

Reč kňaza sa mi zdala logická. Takmer bez dychu som počúval. Veľmi ma slová pána farára obohacovali. Trochu ma mrzelo, že nechodíme do kostola aj doma. Vypočuť si každý týždeň nejakú kázeň sa mi zdalo prínosné.

Kermaš bol však výnimočný. Konal sa v polovici augusta. Trochu pripomínal, že končia prázdniny, ale možnosť stretnúť sa s celou rodinou zaháňala pocit smútku a melanchólie, ktorý predstava končiacich sa prázdnin vyvolávala.

S Ferom prišli z Liberca aj jeho dcéry Katka a Martina, moje sesternice. Martina bola odo mňa staršia. Bola veľmi pekná, tak som sa pred ňou trochu hanbil. Katka bola mladšia ako ja, s tou som nemal problém hovoriť. Obdivne rozprávali po česky. Ich čeština mi pekne znela a zdala sa mi lákavá.

„Kto ide na kalváriu?“ opýtala sa mamina sestra po omši.

„Ja by som išiel,“ prihlásil som sa. Nevedel som, čo to kalvária je. Čo to môže byť za miesto? Poznal som vyjadrenie To je ale riadna kalvária, ktoré sa používalo, keď bolo niečo náročné, neľahké.

Na kalváriu nás išlo sedem. Kráčal som vedľa uja Fera, ktorý mi vysvetľoval, čo kalvária znamená: „Kalvária je krížová cesta Ježiša Krista. Podľa všetkého viedla od domu

Piláta na vrch Golgota, kde ukrižovali Ježiša Krista. Je to pobožnosť takzvaných Siedmich pádov, pri ktorej veriaci prežívajú Kristovo utrpenie nielen prostredníctvom rozjímania či modlitby, ale aj fyzickou účasťou vlastného tela na Kristovej ceste vykúpenia,“ počúval som Fero výklad so zatajeným dychom a predstavoval si neľudské utrpenie Ježiša Krista. Prečo sa dal? Prečo mu nikto nepomohol? Boli otázky, ktoré sa mi hmýrili v mysli, keď som sa dopytoval, čo všetko si Ježiš kvôli ľuďom musel vytrpieť. Dokázal predsa také veci, a ubrániť sa pred Pilátom nedokázal. Zvláštne. Za nami kráčali teta Hana s ujom Rudom, teta Jožka a moje dve české sesternice. My s Ferom sme išli popredu a on pokračoval vo výklade: „Počas spomínaných obradov pútnici dokonca kopírujú vzdialenosť, ktoré zodpovedajú jednotlivým zastaveniam krížovej cesty v Jeruzaleme.“ Myslím, že som význam slova kalvária dokonale pochopil. Fero pridal ešte pár viet špeciálne o kalvárii v Oščadnici: „Kalváriu postavili v roku 1946. Oščadnickí veriaci ju vystavali za rok, z vďačnosti za to, že v roku 1945 počas II. svetovej vojny, keď sa takmer mesiac bojovalo na blízkej Rači (ľudia sa vtedy modlili, utiekali sa k Panne Márii a prosili ju o ochranu svojich životov a príbytkov), nikto z obyvateľov nepadol a obec vyviazla bez pohromy.“ Fero bol inžinier. Mal však problémy s režimom, tak musel robiť podradné robotnícke povolanie. Mal však svoju noblesu a úroveň a predovšetkým to bol veľmi rozhladený človek. Počúvať jeho slová bola radosť. Bol ochotný čokoľvek, na čo som sa ho opýtal, vysvetliť. Mal som pocit, že vie všetko. Bol som pyšný, že mám takého príbuzného. Fero si prešiel tortúrou výsluchov. Vraj ho vypočúvala Štátna bezpečnosť. To som sa dozvedel, keď som raz počúval rodičov spoza dverí a oni sa náhodou rozprávali o Ferovi. Všetko utrpenie bolo zavinené jeho vierou v Boha a aktívnou prácou v cirkvi. Snažil som sa predstaviť si, ako taký výsluch mohol vyzeráť. Zopár výsluchov som videl v detektívkach v televízii a o niekto-

rých som sa dočítal v knihe *Krstný otec*, ktorú mali rodičia v knižnici a ktorú som čítal mnohokrát.

„Víte, že vaší aktivitou rozvracíte naši republiku?!“ takto nejako by sa mohol jeden príslušník Štátnej bezpečnosti pýtať Fera na výsluchu. Z rečí rodičov som sa dopyčul, že ujo šíril zakázanú literatúru a zúčastňoval sa na tajných omšiach. A taktiež som sa dozvedel, že všetky peripetie so Štátnou bezpečnosťou sa udiali v Čechách.

„Ústava mi predsa zaručuje slobodu vyznania,“ odpovedal by po slovensky Fero. Nikdy neprestal hovoriť po slovensky, aj keď žil v Čechách celé roky. To sa mi na ňom taktiež veľmi páčilo.

Vypočúvali by ho dvaja príslušníci ŠtB. Druhý, ten horší, by dal Ferovi namiesto ďalšej otázky facku a Fero by spadol zo stoličky. Ostal by ležať na zemi a čakal na ďalšie pokyny. Sám od seba by sa predsa neposadil na stoličku, na ktorej by ho mohli mlátiť.

„Sedňte si!“ povedal by po chvíli ten lepší vypočúvajúci. „Budeme chlapi a pekně na rovinu si povíme, kto s vámi spolupracuje. Je to i ve vašem zájmu,“ snažil by sa o zmier pokojnejší príslušník.

„Nikto,“ nepriznal by sa Fero. Opäť úder. Tentokrát nie facka, ale úder päťou a opäť pád na podlahu. Ferovi by z úst začala tiecť krv. Mal by ich po údere rozbité.

„Tak poslouchej, Slovák, jestli nám neřekneš, s kým v tom jedeš, šeredně na to doplatíš!“ zobral by si slovo horší eštabák. „Kdo ti dodává ty sračky?!“ Sračkami by mal na mysli náboženskú literatúru.

„Nikto, všetko som našiel na lavičke v parku. Asi to tam niekto zabudol. Zdalo sa mi rúhaním nechať napospas osudu také pekné knihy.“

Úder, pád na podlahu, krv, ticho, tikot nástenných hodín, ktoré by odsekávali zo zlého Ferovho života okamihy zatratenia.

Nesmierne ma Ferov osud zaujíma. Presuniem sa do času, keď píšem tento text. Som zvedavý, či sa Fero dožil

satisfakcie. Dožil. Avšak slobodu si dlho neužil. Pomerne mladý zomrel na rakovinu. Chorobu mali v rodine a Fero ju bohužiaľ zdedil. Zažil však revolúciu a bol rehabilitovaný. Poznal sa s mnohými disidentami, vrátane Václava Havla. Na Havla nedal Fero dopustiť.

Havel bol osobnosťou revolúcie a stal sa prvým novembrovým prezidentom Československa. Podľa neprajníkov bol Václav Havel alkoholik, defraudant, ctibažné monštrum, pedofilný homosexuál, podpriemerný dramatik. Naopak, podľa jeho zástancov bol výnimočný politik rozmerov T. G. Masaryka, geniálny autor divadelných hier, morálny vzor. Pravda bude niekde uprostred. Každopádne bol Havel charizmatickým politikom. Keď niečo povedal, písali o tom v New York Times. Ako jediný náš politik mal prejav v americkom kongrese. Rád pil? V čase socializmu pil každý. Pilo sa proti komunizmu. Bola to tekutá forma odboja. Každý muž urobil zo seba nachmeľené teľa, ktoré bolo spoločnosti nanič. Krčmy bývali plné a všade bolo cítiť nenávisť voči šedivému svetu, ktorý nás obklopoval. Čo sa Havlovho dramatického dieľa týka, písal absurdnú drámu, podobne ako Beckett či Ionesco. Nebol ničím výnimočný. Absurdná dráma mala v čase Havlovej tvorby svoje najlepšie časy dávno za sebou, takže jeho spisba bola trochu pohľadom späť. Havel určite v dráme nepriniesol nič nové. No a že bol defraudant a pedofilný homosexuál? Myslím, že sú to len nepodložené obvinenia. Nikdy sa nenašli žiadne dôkazy alebo obeť.

Fero, hoci zomrel pomerne skoro, prežil v mojich spomienkach. Bol mi morálnym vzorom. Chcel by som byť taký neoblomný vo veciach viery ako on. Mne však dar viery nebol dožičený. Nenachádzal som ako kresťania úľavu v modlitbe. Ostal som proti svetu sám a svet ma chcel stiahnuť z kože, ako sťahovali z kože mongolskí vojaci svojich nepriateľov počas druhej svetovej vojny. Uhančivo o tom napísal japonský spisovateľ Haruki

Murakami vo svojom románe Kronika vtáčika na kľúčik: „Dôstojník s nožom, ten medveď, sa pozrel na Jamamota a zachechtal sa. Pustil sa do práce. Vojaci pritlačili kolena- mi Jamamotove telo k zemi a dôstojník mu začal nožom oddeľovať kožu. Naozaj to vyzeralo, ako keď sa lúpe broskyňa, presne tak z kože Jamamota sťahoval. Spočiatku to znášal statočne. Potom začal kričať. Jeho krik akoby ani nepochádzal z tohto sveta. Mongol urobil Jamamotovi najprv rez do pravého ramena a začal sťahovať kožu odhora dolu z pravej paže. Pracoval veľmi pomaly a dôkladne, kožu sťahoval skoro s láskou. Nebyť revu, človeku by ani nenapadlo, že to bolí. Rev ale svedčil o tom, aká strašná bolesť toto dielo sprevádza. Onedlho bola celá Jamamotova ruka holá, majster kožu stiahol v jednom tenkom kuse. Podal ju jednému z vojakov. Ten ju chytil prstami za okraj, rozprestrel ju ako plátno a všetkých obišiel, aby dielo predviedol. Ešte z nej stekali kvapôčky krvi. Majster sa presunul k ľavej paži a celý proces zopakoval. Potom stiahol kožu z nôh, vyrezal pohlavný úd a semenníky a odsekol uši. Pokračoval sťahovaním kože z hlavy, potom z tváre a nakoniec ju celú stiahol. Jamamoto strácal vedomie, preberal sa a opäť upadal do mdlôb. Stenanie ustalo, keď bol v bezvedomí, a keď sa prebral, pokračovalo ďalej. Dôstojník nakoniec rozprestrel bezchybne čisto stiahnutú kožu z Jamamotovho trupu. Aj bradavky na nej zostali. Nieкто to vzal do rúk a sušil, ako keby sa jednalo o plachtu. Na zemi zostala ležať Jamamotova mŕtvola. Hruda červeného, skrvaveného mäsa bez kúska kože. Najstrašnejší pohľad bol na tvár. Z červeného mäsa zízali dve veľké očné bulvy. Ústa s obnaženými zubmi doširoka otvorené, akoby kričali. Na mieste po odrezanom nose zostali malé dierky. Na zemi doslova more krvi.“

Takto nejako by ma svet chcel stiahnuť z kože, pretože nenachádzam ochranu vo viere. V detstve som sa medzi kresťanmi cítil ako na návšteve. Všetci sa na mňa usmievali a bol som im milý. V súčasnosti sa už splynúť s davom ani nesnažím. Namiesto modlitby si hovorím, čo by

som chcel a nechcel urobiť. Vyčítam si, keď niečo urobím zle, a som spokojný, keď sa mi niečo podarí. Na modlitbu už vo mne neostalo miesto. Hoci párkrát som sa vlastnými slovami snažil aj modliť, ale uvedomil som si, že keď je Pán Boh taký, ako sa o ňom hovorí, vševediaci, všemohúci, modlitby sú zbytočné, pretože on najlepšie vie, čo so mnou má a čo nemá urobiť. Nedokázal som jediné, uveriť v to.

No vtedy som nelutoval, že som vymenil kermašovskú zábavu za výstup na kalváriu v prítomnosti uja Fera. Napokon, ani kermaš mi neušiel. Teta Hana mi dala dvadsať korún a dvadsať korún mi dala aj mama. Mať štyridsať korún vtedy znamenalo takmer bohatstvo. Všetko stálo maximálne dve koruny. Štyrikrát som bol na veľkom kolotoči. Za desať korún som strieľal v strelnici. Kúpil som si cukrovú vatu a to bolo všetko, čo som potreboval. Dvadsaťpäť korún mi ostalo.

Po kermaši ma rodičia vzali z Oščadnice naspäť do Čadce.

2. kapitola

Budova gymnázia v Čadci sa vypínala nad mestom, na úpäť kopca Husárik. Zo sídliska, na ktorom som býval, to bolo na gymnázium asi dvadsať minút pešo. Neskôr, keď som objavil skratky cez Sídlisko III. a les vedľa školy, sa cesta skrátila na pätnásť minút. Prvý deň som sa v aule s ostychom predieral pomedzi množstvo študentov, aby som chytil miesto na sedenie a posediačky si mohol vypočuť príhovor riaditeľa. Riaditeľ bol dôstojný pán v rokoch a mal svoju noblesu. Jeho prejav bol pútavý a riaditeľ v ňom rozjímal o význame vzdelávania. Použil zopár vhodných citátov, ktoré urobili jeho príhovor farebnejším. Vôbec sa mi nezdalo, že hovorí dlho. Medzi gymnazistami som si všimol jednu vec, bolo tam veľa pekných dievčat. Trochu som sa hanbil pozeráť na ne. Mal som oblečené hnedé tesilové nohavice a košelu s krátkym rukávom, ktorú mi špeciálne na začiatok školského roka kúpila mama. Pripadal som si veľmi staromódne. Mama sa ma snažila zaodieť slávnostne. Mne sa moje oblečenie zdalo trápne. Všetci boli oblečení moderne, v rifliach a zaujímavých tričkách. Tak ako ja boli oblečení len prváci z dedín. Aj tašku som mal takú cez plece, akú podľa rodičov nosia stredoškóľáci. Keď som si však uvedomil, s akou láskou ma rodičia vychystali do školy, pocit trápnosti vystriedalo dojatie nad ich starostlivosťou.

V triede nás privítal triedny učiteľ. On mal oblečený hnedý oblek. Kolega, pomyslel som si. Lenže on mal cez štyridsať a ja pätnásť. Nohavice sme mali takmer rovnaké. Čo tam

po oblečení. Triedny učiteľ nás oboznámil so školským poriadkom, vyfasovali sme učebnice a zapísali si rozvrh hodín.

„Ste budúca inteligencia,“ oznámil nám hneď v prvom ročníku. „Dúfam, že sa podľa toho budete aj správať a zodpovedne pristupovať k štúdiu.“

Bol som rozhodnutý učiť sa poctivo a pripravovať sa na každú hodinu.

Medzi knihami bola aj čítanka na hodinu literatúry. Literatúra bola jedna zo zložiek slovenského jazyka. Čítanku som takmer celú prečítal ešte v prvý deň školského roka. Bol som zvedavý, na čo sa mám pripraviť.

„Čo vás na slovenčine láka, dá sa povedať fascinuje?“ bola otázka, ktorú nám na najbližšej hodine slovenčiny položila profesorka, šarmantná žena v strednom veku. Ostal som zaskočený. Nevedel som, čo povedať.

„Na slovenčine ma fascinuje jej hebkosť,“ začala svoju odpoveď spolužiačka z prvej lavice, „jej pestrofarebnosť a krása, ktorou nás nasycuje. Pripomína mi matku.“ Nikdy som nad slovenčinou takto nerozmýšľal. Slovenčina v škole pre mňa doposiaľ znamenala predovšetkým strach zo zle napísaných diktátov, ktoré sme písavali na základnej škole a ktoré som nie vždy napísal dobre. Na základnej škole som sa učiteľky slovenčiny bál. Strach mi zatemňoval myseľ a ja som zakaždým urobil veľa maličerných chýb. Niečo také však určite nemôžem povedať. Doma, keď mi diktovala mama, a diktovala mi každý deň, som diktáty písal bez chyby. „Je dobrosrdečná a ponúka nám neobmedzené množstvo možností, ako vyjadriť svoje pocity, túžby, nebála by som sa povedať lásku a nehu,“ spolužiačku z prvej lavice nešlo zastaviť.

„Ďakujem, veľmi pekná odpoveď,“ napokon ju predsa len zastavila profesorka slovenčiny. Spolužiačka sa hrdo rozhládla po triede. Bola si istá, že nikto jej vyznanie nepretromfne. Ostatní spolužiaci odpovedali v podobnom duchu. Prišiel rad na mňa.

„Som rád, že si môžem v jazyku, ktorý poznám od det-

stva, prečítať knihu," povedal som podľa pravdy, „že sa môžem dohovoriť, že mi ostatní rozumejú." Viac som nemal čo povedať.

„Trochu praktická odpoveď, ale môže byť," zhodnotila profesorka moje „vznanie“.

Uľavilo sa mi. Nezlyhal som. Aj môj obyčajný postoj obstál. Spolužiačkine slová o hebkosti slovenčiny ma však, priznám sa, zaujali. Nikdy by som to do slovenčiny nepovedal. Škola ma doteraz veľmi nezaujímalá. Bral som ju len ako nutnosť, v rámci ktorej som sa nič mimoriadne nedozvedel, iba učivo, ktoré som musel zvládnuť, a to len preto, aby som mal pokoj. Ale aby som nad niečím rozmýšľal aj mimo učenia, to sa mi prvýkrát stalo až teraz, na gymnáziu. Večer, keď som čítal knihu, som pozoroval, či je slovenčina naozaj hebká. Musel som ju k niečomu prirovnať, aby som si mohol potvrdiť jej hebkosť. Jediný iný jazyk, ktorý som poznal a ktorému som rozumel, bola čeština. Mne sa však čeština páčila viac ako slovenčina, lebo mi pripomínala lepšie filmy, ktoré boli nadabované najmä v češtine. A pripomínala mi rodinu z Liberca, ktorú som mal rád. Mal som s češtinou samé dobré skúsenosti, kým slovenčiny som sa bál. Mal som z nej hrôzu, najmä z diktátov. Po dlhšom pozorovaní som si naozaj všimol, že slovenčina je mäkkšia než čeština. Mali sme doma aj české knižky. Jednu som si otvoril a pozoroval text. V slovenčine bolo viac mäkkčov, čo spôsobovalo jej mäkkosť, pre niekoho azda hebkosť. Uznal som, že spolužiačka mala čiastočne pravdu. Úplne však nie. Hebká je predsa pleť, srst', plyš, ale jazyk? Že je slovenčina dobrosrdečná, sa mi zdalo ako absurdné tvrdenie. V čom je dobrosrdečná? Dobrosrdečný je predsa človek. Ešte som nepoznal silu metafory, tak som sa s touto časťou odpovede nevedel stotožniť. Ale aj tak, jazyk predsa nemôže byť dobrosrdečný. Dá sa v ňom predsa povedať aj toľko hnusného. To, že je slovenčina dobrosrdečná, som pokladal za prázdnu frázu. Za frázu som pokladal aj to, že nám umožňuje